

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

Sed præmonente Redemptore novimus, quia *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*: eodem quoque Domino promittente, didicimus: *Quia quacumque hora peccator convertitur, salvus erit*. In extremo itaque sui cantici addat Anna, & dicat unde peccantem terreat: dicat, quo justum cautiosem reddat.

Dominus, inquit, judicabit fines terræ.

Non ait terram, sed fines terræ. Fines quippe terræ sunt, qui vitæ suæ ultima cum culpæ perpe-
tratione clausurunt. Nam qui peccat, & corrigit quod delinquit, terra est per peccatum, & finis terræ non est: quia delinquendo, redemptionis suæ alta deposuit, sed ab imo depositionis suæ ante judicium resurrexit. Flevit namque quod fecit, & venturum judicem eò lætius sustinet quò in damnatione terrenitatis, per pœnitentiam ipse in se flagella ultionis tenet. Quia ergo fines terræ Dominus judicat, conversus peccator ad Dominum priora, sive media, non expavescat. Quia item fines terræ Dominus judicat, justus inchoata justitia, non præsumat. Nam si hunc ab ea, qua cadere potest, adhuc æquitate, labentem subita mors intercipit: quia in suis extremis culpa clauditur, finium terræ lege judicatur. Sequitur:

Et dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.

Hoc perfectò superius, quia ad Redemptorem retulimus, in hujus quoque explanationis ordine non mutamus. Ipse namque est pax nostra, qui fecit utraque unum. Ipse quoque est lapis angularis, in quo dum electorum paries uterque copulatur, æternæ civitatis structura disponitur. Teneat itaque morem suum locutionis nostræ, ut prolato jam sacri cantici & morali, & allegorico intellectu, in eo uterque conveniat, quem fide credimus moribus promereamur.

CAPUT II.

Sequitur enim divinus sermo, & dicit:

Et abiit Heloana in Ramatha, in domum suam.

Quem perfectò virum, humani generis Redemptorem: Annam verò conjugem, ejus Ecclesiam: puerum Samuelem, credentium de gentibus populum: Ramatha quoque civitatem, cælestem patriam designare ostendimus. Quid ergo est, quòd post conjugis canticum, abiisse in Ramatham, civitatem suam in Helcana dicitur, cum post natam puerum, Deo canticum Anna dixerit, atque ante ad cælos Redemptor ascenderit, quam gentilem populum sancta Ecclesia in fide genuisset? Quod perfectò ab eis solummodo queritur, qui tantum Domini nostri corporalem præsentiam scire noscuntur. Numquid enim tunc non eum secum Paulus habebat, qui ad Patrem ascenderat, cum dicebat: *An experimentum queritis ejus, qui in me habitat Christus?* qui item fateretur dicens: *Sicut ex Deo, coram Deo, & Christo loquimur.* Quid est ergo, quòd sanctæ Ecclesiæ aliquando affuit per gratiam muneris, aliquando ei se subtraxit per dispensationem probationis? Affuit namque, ut in acquisitione gentium vitæ verba abundanter effunderet: sed aliquando ei velut absens se abscondit, ut verbi munere sublato, cognosceret sine ejus præsentia, qualis esset. Post finem itaque cantici dicitur: *Abiit Helcana in domum suam*: quia sancta Ecclesia ex ejus præsentia alta prædicat, qui cum mortalibus per dispensationem se subtrahit, æternis se civibus jugiter repræsentat. Domus namque sua illa supernorum civium, quam amando, replendo, & sociando Dominus inhabitat, æterna societas est. In eam igitur vadit, cum Annam

deserit: quia qui se nobis adhuc proficientibus salubriter subtrahit, perfectis atque consummatis æternæ patriæ civibus, eò se incessanter jungit atque exhibet, quòd probari jam probatos ejus absentia, ulterius non oportet. Apertè itaque post Annæ canticum, dicitur: *Abiit Helcana in domum suam*: quia sancta Ecclesia, quæ tam sublimia electos edocet, sicut pia semper Domini dispensatione deseritur, ita & eadem alta quæ doceat, non semper habet. Sed plerique verba audiunt, præteritam malitiam detestantur, & correctionis vitæ opera proponunt: sed cum audire desierint, ac si numquam eadem vitæ verba audissent, ad iniquitatem redeunt. Auditor sanctæ Ecclesiæ gentilis populus devotus ad audiendum fuit, & ad operandum promptus. Apertè itaque subditur?

Puer autem Samuel erat minister in conspectu Domini, ante faciem Heli sacerdotis.

Ac si apertè diceretur: Ex eo quòd audivit, omnipotenti Deo placere studuit. Qui apertè puer dicitur: quia etiam grandia pro defensione fidei nostræ agenda susceperat, tamen in eadem fidei generatione adhuc novus erat. Et quia placidum omnipotenti Deo ministerium præbuit, minister in conspectu conditoris fuit. In conspectu etenim Domini est, quem in oblatione obsequiorum, divina dignatio libenter aspicit. A quo nimirum Domini conspectu expelli valde metuens quis, orat, dicens: *Ne proicias me à facie tua.* In quo item recipi vehementer cupiens, dilationis suæ moram secum reputat, dicens: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Hinc Elias gloriatur, & ait: *Vixit Dominus, in cuius conspectu sto.* Minister itaque erat Samuel in conspectu Domini: quia in novæ religionis obsequiis, omnipotenti Deo gentilis populus valde acceptus fuit. Quo nimirum verbo Judææ quoque repulsiō latenter innuitur, dum solus Samuel, in quo gentium fidelis populus exprimitur, ante Dominum ministrare perhibetur. Solus itaque in ejus conspectu erat, quia profecto ei Judaicus populus placere desierat. Quod utrumque per Malachiam Dominus loquitur. Nam Judææ repulsiōnem insinuans, ait: *Non est mihi voluntas in vobis, & sacrificium non suscipiam de manu vestra.* Sed qui à facie sua Judaicam perfidiam expulit, quem liberiter intueatur, subjungens, ait: *Ab ortu solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco offertur nomini meo oblatio munda.* Sed subtiliter est videndum quòd dicitur: *Ante faciem Heli Samuel Domino ministravit*: quia prædicatorum sanctæ Ecclesiæ ministerium, gentilis populi conversionem, amorem, & reverentiam circa Redemptoris obsequium, veterum ordo doctorum longè antè videndo cognovit, & prophetando prædicavit. Hunc namque pronum in Domini ministerio noverat, qui dicebat: *Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei.* Hinc Aggeus loquitur, dicens: *Veniet desideratus cunctis gentibus, & replebitur gloria domus Domini.* Hinc Esaias dicit: *Erit radix Jesse, qui exurgeat regere gentes, in ipsum gentes sperabunt.* Hinc Psalmista ait: *Laudate omnes gentes Dominum, & collaudate eum omnes populi.* Hinc Patriarcha Jacob ait: *Ipse erit expectatio gentium.* Ante faciem ergo Heli minister Domini Samuel puer fuit: quia quòd dignum Deo postmodum gentilis populus habuit, doctorum ordo veterum per prophetiæ spiritum prævidit. Et statim de projectis subditur.

Porro filij Heli nescientes Dominum, et officium sacerdotis ad populum.

Subaudis, erant. Qui namque filii Heli sunt alii,

nisi Israelitæ secundum carnem, qui Scripturam sacram noverant à patribus editam, & tamen quem Scriptura promiserat, nesciebant? quos nimirum per semetipsam veritas in Evangelio increpat, dicens: *Abraham exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est. Et item: Si crederetis Moysi, crederetis utique & mihi: de me enim ille scripsit.* Nescierunt ergo Dominum, qui venientem in carne nostra Redemptorem spreverunt. Unde per Esaiam queritur, dicens: *Cognovit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui: Israel autem me non cognovit.* Quasi dicat: Et incarnationis meae vias, ei longè antè per prophetas aperui, & tamen id quod promiseram, exhibitum non accepit. Quare & officium sacerdotum ad populum nesciit. Officium sacerdotale quippe cognosceret, si ad Redemptionem humani generis eum, qui à lege, & prophetis fuerat promissus, jam venisse prædicaret. In quem profectò quia non solum non credidit, sed etiam persequendo insanivit, & Dominum nesciit, & ad populum officium sacerdotum. Cujus tamen malitia minor esset, si qui profectò minoribus Redemptoris adventum prædicando noluit, nocere timuisset. Sequitur ergo, & dicit:

Sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat in lebetem, vel caldarium, aut in ollam, sive in cacabum, et omne quod levabat fuscinula, tollebat sacerdotibus.

Quid enim est immolare victimam, nisi verè fidei omnipotenti Deo offerre confessionem? Et quid vasa in quibus immolando caro coquitur, nisi fidelium mentes sunt? Quæ dum mediatorem Dei, & hominum hominem Christum Iesum esse verum summi Patris unigenitum credunt, nimirum in his caro coquitur, quæ Deo per devotionis intimæ obsequium immoletur. Quis puer sacerdotis est alius, quàm perfidus synagogæ pastoribus per obsequium subiectus populus? Qui aptè puer dicitur, quia dum infirma legis ad litteram tenere maluit, in virum perfectum crescere per Evangelium recusavit. Quid verò est, quoddam ad inferendos ciborum raptus destinatur? Quid est iterum, quoddam in illata violentia tenere tridentem fuscinulam dicitur? Sed cibus electæ animæ persona est Redemptoris. Qui profectò cibus in sacris vasibus coquitur, dum per calorem sancti Spiritus ad suavitatem refectionis in electis mentibus præparatur. Caro etenim coquitur, dum per Spiritus sancti gratiam, humanitatem Dominicam in divinitatis naturam assumptam, & firmiter credimus, & efficaciter confitemur. Unde & per Moysen agni paschalis carnes comedendas insinuat, dicens: *Non comedetis ex eo erudum quid, aut coctum aquâ.* Crudum quippe ex eo manducare est, præter Spiritus sancti gratiam, Redemptorem nostrum purum hominem credere. Aqua verò coquitur, cum Redemptoris essentia per humanam sapientiam ventilatur. Crudum ergo Iudæi comedunt, aquâ coctum hæretici: quia illi ejus divinitatem negant, isti per humanam sapientiam & divinitatis & humanitatis ejus sacramenta evacuunt. Puer itaque sacerdotis ad tollendum fidelium cibos mittitur: quia Iudæorum populus à fide Redemptoris expulsus, amorem fidei ejus à corde fidelium auferre vehementer studuit. Qui aptè fuscinulam tridentem in manu habuisse perhibetur, quibus carnis partem, quam posset infigere, eductam coqui prohiberet. Fuscinula quippe in manu pueri, illata sanctæ Ecclesiæ Iudæici populi persecutio est. Et quia blandimentis, pœnis atque terroribus nocere

A fidelibus tentavit, tres utique fuscinula dentes habuit. Bene autem dicitur, quia quod levabat fuscinula, tollebat puer sacerdotibus: quia magna epulatio iniquorum prælatorum erat, si cum blandimentum, sive furentium satellitum turba subverteret, quem in fidei nostræ sublimitate stare per confessionem cognovissent. Sequitur:

Sic faciebant universo Israeli venienti in Silo, etiam antequam adolerent adipem.

Adeps quidem interna pinguedo est, in qua nimirum illa devotio mentis exprimitur, qua electorum mentes conditori suo in perfectiori charitate copulantur. Qui rectè jam cocta carne immolant: quia assurgere quis ad sublimitatem charitatis non poterit, nisi prius quæ credit, amet mysteria incarnationis divinitatis. Humanitatem quippe Domini Iesu in divinitatem assumptam, per sanctum Spiritum credere, quæ imoletur Deo, carnem coquere est. Antè igitur, quàm adoleretur adeps, puer carnem præcipere studuit in universo Israele: quia apparitores synagogæ novos Christi confessores putaverunt evertere, prius quàm eos omnipotenti Deo charitas perfecta sociaret. Quod apertius ipsa sacra historiae verba indicant, quibus dicitur:

[*Dum coquerentur carnes.*] Per quæ nimirum verba non perfectio coctionis, sed apparatus innuitur. Sed ordo nefariæ hujus exactionis ostenditur per ea, quæ sequuntur:

Veniebat puer sacerdotis et dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam à te carnem coctam, sed crudam.

Carnem crudam puero daret, qui coram persecutoribus humanitatem Christi puram assereret, & eam puer sacerdoti coqueret: quia per ignem malitiæ Iudæicus populus hoc putaret, quod ejus prælati in mentis suæ refectione libenter exciperent. Venit ergo puer sacerdotis, & crudam carnem petiit, quando Iudæicus populus literæ legis serviens, divinitatem Redemptoris negare fidelibus suggestit. Veniens ergo, dicit: [*Non accipiam à te carnem coctam, sed crudam.*] Quia quem purum hominem fidelis compulsi confiteri, esse Deum nec audire voluit. Cujus profectò populi importunitas ostenditur, cum verba sacrilega in nefaria exactione geminantur. Nam sequitur: [*Non enim accipiam à te carnem coctam, sed crudam.*] Quia Iesum Dominum, ac Redemptorem nostrum, non Dominum, & hominem, sed purum tantum hominem audire valde desideravit. Sed quos quasi imperfectos in carne tentavit, perfectos reperit. Nam qui divinitatem Redemptoris negare compulsi sunt, non solum Redemptorem noluerunt negare, sed compulsores suos curabant ad vitam trahere. Unde & sequitur:

Dicebatque illi immolans: Incendatur primum juxta morem hodie adeps, et tolle tibi, quantum desiderat anima tua.

E À bestiali siquidem appetitu, cruda postulante avertere nititur, qui ei ad libitum cocta pollicetur. Quasi malè esurientibus Iudæis sancta Ecclesia responsum præbeat, & pro humanitate simplici, quam vorare per desiderium cupiunt, divinitatis cibum repromittat, dicens: Prius coqui sinite, quod ad refectionem vite habeatis in Spiritu sancto intellectum. An non tunc puer sacerdotis crudam carnem petiit, eum illuminato à Domino ei, qui cæcus fuerat natus, diceretur: *Da gloriam Deo, nos scimus quia hic homo peccator est: Quid est dicere, da gloriam Deo, nisi non huic curationis tuæ laudes tribuas, quia Deus non est? & qui, peccator asseritur, non solum Deus esse negatur,*

Joan. 8. c
Joan. 5. g

Esai. 1. a

Exo. 12.
9

sed etiam homo iustus. Cui profecto crudam, quam petebat carnem, præbere noluit, coctam obtulit: quia quem salutis suæ auctorem instantèr asseruit, ex offenso tantæ admirationis signo, non solum hominem sanctum, sed verum Deum esse monstravit. Qui autem sequi bestias, amissâ ratione, populus cœperat, crudam sibi carnem exhiberi importunè postulabat. Nam sequitur.

Nunc dabis, alioquin tollam tibi vi.

Sequitur:

Erat enim peccatum puerorum grande nimis coram Domino.

Et causam, quâ grande fore hoc peccatum demonstraretur, adiungit, dicens:

Quia detrahebant homines à sacrificio Domini.

Grande nimis peccatum esse cognoscitur, quod Pœnitentiæ lacrymis non deletur. Hoc namque nimis grande peccatum synagogæ Propheta intuens, ait: *Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferro in ungue adamantino.* Vel certè grande nimis coram Domino peccatum erat: quia ad peccandum alios pertrahebat. Quare & subditur: *[Quia detrahebant homines à sacrificio Domini.]* Detrahebant quippe à sacrificio homines: quia ad confessionem rectæ fidei progredi infirmorum corda prohibebant. Et notandum, quia qui detrahunt à sacrificio, homines dicuntur quia nimirum si in fidei nostræ vera confessione peristerent, hos divinus sermo filiorum Dei appellatione signaret. Quibus profecto per Psalmistam Dominus dicit: *Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes, vos autem sicut homines moriemini.* Sequitur autem:

Samuel autem erat minister in conspectu Domini, puer accinctus ephod lineo.

Subtilior quàm lana vestis, linea esse cognoscitur. Aptè autem Samuel lineo ephod indutus asseritur, per quem sacerdotum ordo electus ex gentibus designatur. Nam in comparatione legalis vitæ, nova Evangelii conversatio lini subtilitas est. Ibi enim aliquid animale præceptum est, ibi omnis maledicatur, à quo semina propaginis in Sion nulla relinquantur. In novo autem testamento, quia subtiliora sunt omnia, quisquis ejus præceptis utitur, velut delicatiori lini veste decoratur: ibi quippe connubii abstinentia damnatur, hic miris laudibus colitur: illic sacerdotes carnaliter generant, hic fructum spiritualis propaginis tantò copiosius afferunt, quantò etiam per conjugale bonum, pudicitia detrimenta sentire non possunt. Bene autem dum Samuelis vestis exponitur, linea fuisse perhibetur, ut novi sacerdotij gloriam aperte ostenderet, quod novæ pudicitia nitoribus splenderet. Sed dum in conspectu Domini esse minister Samuel dicitur, ephod lineo accinctus memoratur: quia divina obsequia tunc bene exhibentur, cum exhibentis persona carnalis voluptatis fordibus non fœdatur: & acceptum Deo tunc est munus ministerii, cum per sanctæ conversationis munditiam Deo placita est persona ministri. Et quia inter primordia novitatis suæ proficiebat, adhuc sequitur:

Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam asserbat ei, cum ascendeat cum viro suo, ut immolaret Domino hostiam solemnem.

Sanctæ Ecclesiæ hostiam immolare, est per eloquia prædicationis auditorum suorum corda in amore conditoris accendere. Tunc itaque Samueli parva vestis delata perhibetur; quia dum adhuc per novitatis suæ incrementa proficeret, ab Eccle-

si apta suæ parvitati accepit monumenta iustitiæ, cujus splendore radiaret. Sequitur:

Et benedixit Heli Helcana, & uxori suæ, dicens: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro favore, quod commendasti Domino.

Quia in persona Heli sacerdotis etiam boni doctores populi veteris designantur, Helcana & uxori ejus benedixisse cognoscitur: quia nimirum eorumdem veterum doctorum ordo, Christi & sanctæ Ecclesiæ spiritalem copulam prævidit, & eorum electorum prolem futuram, cælo dignam, cum devotione prædicavit. Quod quamvis longè antè actum fuerit, tamen tunc se eis sic benedixisse innotuit, cum revelata jam nostræ Redemptionis gratia, credere unumquique fidelis poterat: quia tot bona patres nostri veteres de hac renovatione præcinebant. Et ut ordo, quo fiebat, agnosceretur, subjunctum est:

Et abierunt in locum suum.

In locum suum cum viro suo sanctæ Ecclesiæ abire, est vitæ activæ molestias interdum fugere, & supernæ vitæ gaudis per contemplationem vacare. Puerum quippe ad horam reliquerat mater illa, quæ dicebat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Si cum puero erat, quando eumdem egregium doctorem usque ad tertium cælum vis amoris extulerat? Si tunc erat cum puero, quando in paradiso exceptus, verba, quæ non licet homini loqui audiebat, & in locum suum rapiebat, quia ostendit, dicens: *Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus?* Sed quæ cum viro abibat in locum suum, reverti hanc materna viscera cogebant ad filium. Nam loquebatur & dicebat: *In carne manere est mihi necessarium propter vos.* Sequitur:

Vistavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias.

In tribus filiis perfectiores quique sanctæ Ecclesiæ designati sunt, qui pro fide Trinitatis fortia semper egisse cognoscuntur. Sed si solos perfectos sancta Ecclesia gigneret, nostra infirmitas ad æternæ vitæ præmia pervenire non posset. Robur ergo filiorum duarum filiarum fragilitas sequitur: quia sancta Ecclesia etsi contra superbientem hostem humani generis fortes protulit, tamen ad æternæ patriæ gaudia etiam infirma ejus membra per duo charitatis præcepta perduntur. Et quia in inchoationis suæ initis non semper mansit quisquis eo tempore erudit ad sacerdotale ministerium cœperat, sequitur:

Et magnificatus est puer Samuel in conspectu Domini.

Quo in loco valde notandum est, quòd puer Samuel dicitur, & magnificatus. Sed & cum magnificatus asseritur, hoc virtutis suæ præconium non in conspectu hominum, sed in conspectu Domini habere perhibetur. Cur ergo puer, nisi quia ad perfectionis erat celsitudinem sublimatus? Puer itaque, & magnificatus in conspectu Domini Samuel dicitur: quia novus ordo prædicatorum, etsi ad magnæ conversationis celsitudinem pervenit, humilitatis suæ virtutem non perdidit. Magnificari quippe ante Deum non prodesset si puer, esse desisteret; quia amissa humilitate, placere omnipotenti Deo de conversationis altitudine non valeret. Denique magnificati jam fuerant, qui in nomine Jesu ab obsessis demonia ejiciebant: sed quia pueritiae suæ bonum perdididerant, hos veritas arguit, dicens: *Videbam satanam, quasi fulgur de cælo cadentem.* Hinc iterum denuncians, ait: *Nisi converti-*

Ter. 37. 4

Ps. 81. 4

Rh. 1. 4

1. Cor. 12.

Heb. 13.

Rh. 1. 1.

d

Mar. 22

Luc. 10.

Mat. 18.

vers.

versi eritis, & efficiamini sicut parvuli, non mirabitis in regnum calorum. Quia ergo novorum prædicatorum vita & sublimis est merito, & plana per humilitatem, Samuel aptè magnificatus, & puer asseritur. Et quia ex utroque valde accepti Deo sunt, magnificatus non simpliciter, sed in conspectu Domini fuisse perhibetur. Sequitur:

Heli autem erat senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filij sui in universo Israel, & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi.

In persona Heli non solum vetus sacerdotium, sed antiquorum patrum doctrinæ figurantur: quia ex hoc, quod spiritali dignitate præfuit, hoc suscepit officii, ut salutari prædicatione instrueret, pro quibus placabiles hostias Domino offerret. Quid est ergo, quod Heli senex asseritur, nisi quia in reproborum Judæorum cordibus vis infirmatur cælestium mandatorum? Juvenis quidem fuit Heli, quando sacra scriptura in electis synagoga vim magnæ auctoritatis obtinuit: quia videlicet promissiones venturi Redemptoris acceperat, & cum magno desiderio expectabat. Tunc ergo Heli senuit, quando Judæa devotionem observandæ promissionis amisit; ut desideratum à patribus suis Redemptorem coram se miraculis se probantem cerneret, & omnino cæca in tanta ejus luce, de veritatis præsentia dubitaret. Valde etiam fuisse senex dicitur, ut profectò omnis vis fidei in synagoga emarcuisse doceatur. Verè autem dicimus, quia si valde senex erat Heli, omnino debilis vivebat. Quid enim tunc erat seni scripturæ vivere, nisi debilem valde aspirationem fidei synagoga ministrare? Senex quidem valde esse, & vivere poterat, cum Judæorum corda nutabant, ut Dominum Jesum nec Redemptorem verum esse crederent, nec quasi blasphemum apertè damnarent. Hujus namque senectutis debilitatem Evangelista Joannes ostendit, dicens: *Alii dicebant, quia bonus est, alii vero non, sed seducit turbas.* Hinc Judæi ipsi calliditatis suæ veritatem proferentes, dicunt: *U'quequo animas nostras tollis, si tu es Christus, dic nobis palam.* Hinc item dicunt: *Magister volumus à te signum videre.* Sed Heli valde senex audivit omnia, quæ faciebant filij sui universo Israël. Audivit certè hæc, quia novit. Quod autem cognovimus, intra aulas memoriæ clausum teneamus. Consulta verò sacra eloquia, infra se omnem Judæorum perfidiam scriptam foris proferant, & velut diu servatam memoriter ostendunt. Hujus profectò auditus notitiam Amos, velut Heli adscribens ait: *Non faciet Dominus verbum super terram, quod non revelaverit servis suis prophetis.* Hinc Habacuc Deo unigenito confitetur, dicens: *Domine audivi auditum tuum, & timui: consideravi opera tua, & exavi: in medio asporum animalium innotesceris.* Veteribus quippe synagoga doctores filiorum audite, præcognoscere est. Sed quid præcognoverit, exponit, quia dicit: *[Omnia, quæ faciebant filij sui universo Israël, & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi.]* Cum mulieribus quippe Judæis dormire, est variis hæresibus pollui. Bene autem ipsæ mulieres ad ostium tabernaculi observare referuntur. Quid enim est ostium tabernaculi, nisi littera legis spiritalis? Judæi autem dum sacram Scripturam juxta litteram solam intelligunt, ibi hæreses statuerunt, unde ad secretum veræ fidei intrare potuerunt. Nam sicut per ostium ad interiora tabernaculi, ita per litteram sacra Scripturæ ad spiritalem intratur cognitionem Redemptoris. Quia ergo per observantiam litteræ Judæa decipitur, mulieres ad ostium, non intra tabernaculum, observat. S. Tom. III.

A vare referuntur. Et quia in omnibus scripturis Iudæi Redemptori nostro contradicunt, non una mulier fuisse dicitur, sed plures. Hæc quidem sibi filij Heli faciunt, quia juxta Prophetæ vocem: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur*: sed universo Israël ea facere dicuntur: quia dum in erroris sui nocte prælati intereunt, caliginis suæ minores cæcitate involvuntur. Cum mulieribus ergo filij Heli dormiunt: quia reprobi Iudæi hæresum suarum admixtione usque in mundi finem polluunt. Dormiunt etiam: quia etsi gravissima sunt erroris sui nocte obruti, per Heliam tamen sunt in fine mundi ad fidem Redemptoris excitandi. Sequitur:

Et ait ad eos: Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo?

B Ecce senex erat Heli, & acuta loquebatur: quia virtus sacri eloquii, etsi in reproborum corde deficit, tamen coram rectè intelligentibus, Iudæorum culpas subtiliter exquirat. Districtè enim discutiens, dicit: *[Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo?]* Sed qui exquirens interrogat, *Quare facitis?* profectò ostendit eos impingere noctem hæresis sine discretionem rationis. Ipsos autem fecisse res pessimas, quas audiebat, dicit: & ipsas res pessimas ab omni populo esse asserit. Quid est hoc, nisi quia universitas Iudaici populi in hæresum profunda corruerat? Sed ipsius ruinæ causa reprobi sacerdotes erant. Unde & Oseas prophetans, ait: *Causa ruinae populi sacerdotes mali.* Nam ideo subjectus populus cecidit, quia ruites prælatos studium imitari. Cum ergo dicit: *quas ego audio res pessimas ab omni populo*, ipsæ res à populo agi debent intelligi, non referri. Quod tale est, ac si dicat: Res pessimas, quas fieri ab omni populo audio, quare facitis? Unde & statim quid dixerit, apertius insinuans, ait:

Nolite filij, non est bona fama, quam ego audio de vobis, ut transgredi faciatis populum Domini.

In quo autem populus Domini mandata transgredere, si ipsi dormirent cum mulieribus? Sed quia hoc in figura contingebat illis, hoc profectò, quod Dominicæ Incarnationis tempore debet fieri præsignabat. Nam quando sacerdotes cum mulieribus dormiunt, subditi mandata Domini transgrediuntur: quia dum prælati hæresum admixtione maculantur, reproba subjectæ synagoga multitudo in eisdem sceleribus mergitur. Ait ergo: *[Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo?]* Quod tale est, ac si dicat: Tantò gravius delinquitis, quanto scædius universum populum vestro crimine maculatis. Simile etiam aliquid per Prophetam dicitur: *A Dan, inquit, auditus est fremitus curruum, & equorum ejus.* In quo nimirum loco, non est intelligendum, quod à Dan auditum sonitum referat, sed quod ipse curribus, & equis seviens, eundem sonitum qui audiatur agat. Quo in loco hoc etiam notandum est, quia qui res pessimas ab omni populo se audisse retulit, mansuetæ affectionis verba subjunxit, dicens: *[Nolite filij, non est bona fama, quam audio de vobis, ut transgredi faciatis populum Domini.]* Et acutè quidem reprehendit Heli, & mansuetè admonuit: quia scriptura patrum veterum, & errorem Iudaici populi denuncians, increpat, & ab ejusdem erroris sui nocte, benigno affectu ad verè fidei diem vocat. Filios quidem appellat, ut se debere esse hæredes paternæ promissionis agnoscant, & tantò devotius mundi Salvatorem recipiant, quanto promissionem ejus fuisse factam patribus non ignorant. Sed & de peccati audacia eos revocare gestiens, rationem subjungit, dicens:

Si peccaverit vir in virum, pacari ei potest

E

Deus: si autem in Deum peccaverit, quis A orabit pro eo:

Vir in virum peccare, est homo in hominem per-
verſa agere. Quid eſt ergo quod dicit: *Pacari ei*
poceſt Deus, niſi quia talia peccata levia erant in il-
lorum comparatione, quæ Iudæi committere in
Dei Filium cogitabant? In Deum quippe pecca-
bant: quia cum, quem moliebantur occidere,
Deum ſe eſſe apertiſſima miraculorum luce mon-
ſtraverat. Hoc quippe per ſemetipſum Dominus
oſtendit, dicens: *Si opera non feciſſem in eis, qua*
nemo aliſ fecit, peccatum non haberent. Et ut oſten-
deret implacabilitatem Dei Patris, ſubjungit di-
cens: *Nunc autem excuſationem non habent de*
peccato ſuo: quia viderunt & oderunt me, & Pa-
trẽ meum. Tale eſt ergo, ac ſi dicat: Cujus pre-
ce illud peccatum indulgetur, quod in ipſum in-
dultorem committitur? Quis pro eo omnipoten-
tem Patrem obſecrat, qui cœternum unigenitum
in mortem damnat? Nihil enim apertiùs diceret, ſi
fateretur, dicens: Hic, quem velut purum homi-
nem perſequimini, etiam Deus eſt. Rationis ergo
lex exigit, ut qui conditorem perſequitur, veniã
deſraudetur. Sed ducit divina pietas diſtinctionem
rationis: legis enim æquitatem oſtendit, ſed pro-
lata aſſertionis vigorem in promulgati juris execu-
tione non tenuit. Æquitatis enim rigore decretum eſt,
ut ad indulgentiæ obtentum nulla prece pertingeret:
ſed quibus oratio hominis nulla ſufficit, pie-
tas Redemptoris non deſuit. Omnis homo, qui pro
transgreſſionibus oret, tollitur: ſed quibus homo
ſufficiens erat nullus, ipſe Deus homo factus eſt in-
terceſſor pius. Nam in cruce ſuſpenſus, oravit, di-
cens: *Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt.*
Pacatus eſt ergo Deus iis, qui in Deum peccave-
runt, non aliena prece, ſed ſua. Sed pacatus eſt
Deus non omnibus, ſed quibusdam. Quidam nam-
que perſecutores Domini prædicantibus Apoſtoliſ
converſi ſunt, ceteri verò perire. De iſtis enim Lu-
cas meminit, dicens: *Factus eſt numerus eorum quin-*
que millia. De reprobis verò ſubjungitur:

Et non audierunt vocem patris ſui: quia vò-
luit Dominus occidere eos.

Per Prophetam Dominus denunciãns, ait: *Nolo*
mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat. Quo-
modo ergo ei competit velle occidere peccatorem,
& mortem peccatoris nolle? Sed in præfato testi-
monio ſequitur, unde veritas agnoſcatur: ait enim: *Sed*
ut convertatur, & vivat. Qui enim peccatorem vult
vivere, ut convertatur, ſi hunc inconvertibilem di-
vina præſcientia noſcit, occidit. Vult ergo Domi-
nus occidere, ſed eos, quos prænoſcit converti nol-
le. Miſericors enim & juſtus aſſertitur dum à Pro-
pheta flagitatur: *Domine, inquit, libera animam*
meam miſericors & juſtus Deus noſter. Per miſeri-
cordiam verò converſionem peccatorum expectat:
per juſtitiam non converſos damnat. Per miſeri-
cordiam converti vult peccatores & vivere, ſed per ju-
ſtitiam eos, qui converti noluerunt, vult punire:
miſericorditer non ſalvat, niſi volens: per juſtitiam
nolens damnat. Dum ergo occidere velle dicitur,
peccatorum impietas maxima, & inemendabilis
oſtenditur, quæ voluntariè divini juſtitie execu-
tione puniatur. Sic utique & piſſimos ſæcularium
negotiorum iudices agere videmus, qui vellent ut
nemo delinqueret, ut ipſi punire neminem deberent:
ſed dum ab iniquis audacter ſæclera committuntur,
voluntariè eos puniunt, quos libentiùs non com-
miſiſſe inſinuaverat. Quò contrà illud hoc
in loco cernitur, quia non dicit: Quia corrigentis
patris vocem audire noluerunt: ſed, Non au-
diere: quia voluit eos Dominus occidere. Sed qui
divini examinis æquitatem rectè conſiderat, inter-

eſſe nihil putat, an occidatur aliquis, an illo in
ſcelere dimitatur, in quo æterna reprobatione pe-
rimatur. Tale eſt, ac ſi dicat: Tanta fuit magni-
tudo culpæ, ut & converſionis monimenta ſuf-
ciperent, & à mortis ſuæ fovea furgere nequa-
quam poſſent: & qui iræ Dei pelagus biberant,
in damnationis ſuæ cumulum haberent non ſolum
pœnam commiſſi ſceleris, ſed etiam additam vin-
dictam contemptæ prædicationis. Sed cur hoc de
præterito miramur, quod nunc uſque fieri cerni-
mus: Heli videlicet monentem, filios contemnen-
tes, Dominum occidere volentem? Quid enim
ſacra Scriptura quotidie Iudæis aliud, quam cal-
iginem ſui erroris inſinuat? Non equidem ſic per-
latentes & ſpirituales intellectus Redemptorem præ-
dicat, ut ejus Incarnationem, Nativitatem, Paſ-
ſionem, Reſurrectionem, & ad cælos Aſcenſionem
non patenter oſtendat. Nec ipſi tam irrationabi-
les ſunt, ut tam excellentia bona Redemptori con-
venire non videant: ſed tamen cæci ſunt, ut pro-
miſſa patribus ſuis ſigna in Redemptorem eſſuſſiſſe
audiant, & non credant. Cæci ergo ſunt non modò
videndo promiſſa, ſed non credendo exhibita. Cur
vocem Scripturæ monentis non audiunt, niſi quia
eos Dominus occidere vult? Nec mirum tamen,
ſi ejus judicio pereunt, cujus unigenitum occide-
re. Intimæ enim æquitatis diſtinctione cum Judæo-
rum populo agit, ut monita vitæ quotidie, ſcri-
pturis loquentibus, audiant, & ipſi ſcripturis mo-
nentibus nequaquam credant. Sed repulſa Judæo-
rum perfidiã, quibus ſucceſſibus ſanctorum præ-
dicatorum ordo potiatur in gentibus, exponit,
dicens:

Puer autem Sammel proficiebat atque creſce-
bat, & placebat tam Deo, quàm hominibus.

Proficiebat quidem lucro prædicationis, creſce-
bat numero miniſtrorum. Nam de profectu ejus ſ
Apoſtolus gloriatur, dicens: *Ab Hieruſalem uſque*
Myricum replevi Evangelium Chriſti. Creſcendi
quoque modum Lucas meminit, dicens: *Creſcente*
numero diſcipulorum, factum eſt murmur Græcorum
adverſus Hebræos, eo quòd deſpicerentur in miſiſte-
rio vidua eorum. Et paulò poſt: *Elegerunt, inquit,*
Stephanum plenum fide & Spiritu ſancto, & Proco-
rum, & reliquos. Hos ſtatuerunt ante conſpectum Apo-
ſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus. Item de
profectu iſto novorum prædicatorum ſcriptum eſt:
In omnem terram exiit ſonus eorum, & in fines or-
bis terra verba eorum. Sed ſubtiliter eſt intuendum,
quod dicitur: [*Placebat tam Deo, quàm homini-*
bis.] Hominibus placet doctòr, cum ſe ſubditis
venerabilem, & bonis moribus ornatum præbet:
Deo autem placet, cum de bona converſatione
inaniter gloriari refugit, & ſolius Dei laudem pro-
mereri concupiſcit. Dicit ergo: [*Placebat tam*
Deo, quàm hominibus:] Quia nonnulli prædica-
tores prætextum ſanctitatis præferunt, quam non
habent. Hi ergo, quia eſt hominibus placet,
Deo diſplicit, in typo novi, & electi prædica-
toris de Samuele nunc dicitur: [*Placebat tam Deo,*
quàm hominibus.] Venerabiles quidem ſe exhibent
ſubditis, & Deo offerunt puritatem intentionis. Ho-
minibus quidem placere ſtuderat, qui dicebat:
Chriſti bonus odor ſumus in omni loco. Et item: *Omnia*
omnibus factus ſum, ut omnes facerem ſalvos. Ho-
minibus etiam placere auditores ſuos docebat, di-
cens: Sine offerſione eſtote Iudæis & gentibus, ſicut
& ego omnibus per omnia placeo, non querens quòd
mibi utile eſt, ſed quòd multis. Sed qui ſe homini-
bus placuiſſe inſinuaverat, puritatem cordis com-
mendat, dicens: *Gloria noſtra hæc eſt, testi-*
monium conſcientiæ noſtræ: [Placebat tam Deo,
quàm hominibus.] Qui novus ordo prædicatorum
venerabilem ſe ſuis auditoribus ad imitationem

10.15.d

Luc. 2. c
Mar. 15.
b

Act. 4. d

Ezec. 18
f
& 33. c.
Idem ep.
lib. 7. c.
35.Pſa. 114.
b

Rom. 15

Act. 6. b

17. 18. b

2. Cor. 1.

d

1. Cor. 9.

d

1. Cor. 10.

d

foris præbuit, & intus acceptum Deo, per innocentiam voluntatis. Sequitur:

Venit vir Dei ad Heli.

Quid per hunc virum Dei, nisi sanctorum Apostolorum ille cætus venerandus exprimitur? Qui certè vir Dei dicitur, pro excellentia sanctitatis: quia culmen ordinis, quod in universi orbis prælatione conscenderat, æquali sublimitate virtutis disponebat. Qui profectò ad Heli tunc venit, quando ad annunciandam repulsionem synagogæ ejus pontificibus accessit. Sequitur:

Et ait ad eum: Numquid non apertè revelatus sum domui patris tui, cum esset in Aegypto in domo Pharaonis, et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et adoleret mihi incensum, et portaret ephod coram me, et dedi domui patris tui cuncta de sacrificijs filiorum Israel.

Quia divino judicio Judæa repellitur, ipsius judicii districtio, quam mira æquitatis dispositione illata sit, demonstratur. Prius enim collata Heli dona numerantur; ut dum tam benignus dator omnipotens Deus ostenditur, contemptorem suum, quam justè feriat, cognoscatur. Revelatum se domui patris ejus asseruit: ut ignorantia excusationem habere non possit. Eandem verò suæ revelationis cognitionem se ei in Aegypto exhibuisse edocet, ut se ei suis meritis Heli obtinuisse nequam putet. Quasi apertè dicat: Illic me ei cognoscendum præbui, ubi mei oblivisci poterat, reminisci nesciebat. Et ne ipsa cognitionis divinæ dona reprobo parva fortasse viderentur, de ceteris tribubus Israel ad culmen sacerdotii assumptus asseritur. Quasi dicat: Eis eum prætulit, quibus non superior, sed æqualis fuit. Notandum verò est, quod in officio ipsius sacerdotii tria denotantur. [*Vt ascenderet, inquit, ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephod coram me.*]

Gen. 28.

Eph. 2. d.

Quid verò in hoc altari, nisi ille lapis ostenditur, quem Paulus in laude fidelium prædicat, dicens: *Aedificari super fundamentum Apostolorum, & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu? Pater ergo Heli ideo in sacerdotium electus à Domino est, ut ad altare ascenderet: quia ordo doctorum veterum ad hoc subjecto sibi populo præfuit, ut humani generis reparationem in Redemptoris adventu futuram prædicaret. Et incensum adolevit: quia ei, quem futurum Redemptorem prædicat, per desiderium auditorum corda conjunxit. Ephod quoque portavit: quia desiderio tantæ expectationis, dignæ conversationis ornatum præbuit. Adoleret utique incensum, & ephod non portaret, si auditorum corda in desiderium venturi Redemptoris accenderet, à quo ipse se dæ conversationis inæqualitate differret. Et quia omnipotens Deus veritatem religionis, & non prætextum quarebat coram se, & non coram populo, ephod se ei portare præcepisse perhibuit. Coram Domino quidem ephod portare, est de vitæ innocentia solius divinæ bonitatis retributionem quærere. Apertè autem ista contra Heli improprium dicuntur. Ad altare quippe non ascendit: qui sacerdotium illud, quod manifestate veritatis tempore synagogæ præfuit, eum, qui tanta signorum magnitudine Redemptor humani generis claruit, subjectis plebibus nequaquam prædicavit. Et incensum Deo non adolevit: quia in persecutionem ejus populum, & non in amorem concitavit. Ephod etiam coram Domino portare contempsit:*

S. Greg. Tom. III.

quia nulla religionis veritate resplendit. Nam et si nonnulla honestatis insignia præferebat ornatus ille vitæ, ex prætextu fallaciæ erat, non ex intentione charitatis. Unde & hoc ipsum in eis Dominus reprehendit, dicens: *Va vobis Scribae & Pharisei: quia similes estis sepulcris dealbatis, quæ foris videntur hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum.* Sed cui tam multa & spiritalia, minus contulisse videretur, nisi etiam temporalia exhaberet. Unde & subditur: [*Et dedi domui patris tui cuncta de sacrificijs filiorum Israel.*] Quasi ei aperta objectione reputer, dicens: In nullo ei defui, spiritualis honoris, potestatisque culmina præbui, & ad temporales usus terræ abundantia copiam ministravi. Sed qui tam rationabiliter collata dona enumerat, audiamus jam transgressionis ejus audaciam, qua instantia diffusionis exquirat. Nam sequitur:

Quare calce abjecit victimam meam, & munera mea, quæ præcepi ut offerrentur in templo?

Quare enim non dicit Judex, nisi qui instanter discutit. Et qui calce repulisse victimam Dei, & munera reprehenditur, ei injuriam sine consilio rationis fecisse judicatur. Notandum verò est, quia plurali numero dicit: *Quare calce abjecistis victimam meam:* ut non tantum ad Heli, sed ad filios, quod dicitur, pertinere videatur. Fera quippe animalia solent sibi adhærentia calce repellere. Quæ enim fidelibus victimæ aliæ fuerunt, quam Redemptoris sui laudibus insistere, Christum Jesum pro salute mundi in mortem occubuisse prædicare, & resurgendo, humani generis vitam reparasse? Et quæ alia eorum munera erant, nisi pro tantis sibi collatis beneficiis gratiarum actiones omnipotenti Deo incessanter offerre? Quæ profectò Heli filii calce repulerunt: quia in repulsionem novæ prædicationis non consilium rationis per sacra eloquia secuti sunt, sed impetum feritatis. Ab irrationabili namque sævitia ad rationalis consilii intentionem eos Veritas revocare cupiebat, dicens: *Scrutamini scripturas: quia vos in ipse putatis vitam æternam habere, & illa testimonium perhibent de me.* Unde & hic quoque dicitur: [*Quæ præcepi, ut offerrentur in templo.*] In lege namque, Psalmis, & prophetis scriptum de passione, resurrectione Domini, & universalis Ecclesiæ statu fuerat. Calce ergo synagogæ præpositi victimam & munera Domini in templo Domini offerri jussa repulerunt: quia profectò prædicationem sanctæ Ecclesiæ, non scripturæ sanctæ auctoritate discutere, sed solo feritatis suæ impetu reprobare, atque abjicere conati sunt. Nam si præcepta Dei in sacro eloquio illuminatâ mente consulere, sanctos prædicatores, quos ferociter abjecere, quasi ad se missos divinitus, recepissent. Sed qui Heli filios, id est veteres doctores minoris ordinis, de irrationabili feritate reprehendit, ipsum etiam patrem de negligentia arguit dicens:

Honorasti filios tuos magis quàm me.

Quasi apertè reprehendens dicat: Illi repulerunt, & tu repulsores honorasti. Magis, quàm Deum, filios honoravit: quia dum aperta eorum opera ostensa contemneret, lucra temporalia iisdem providebat. Unde & subdit:

Vt comederetis primitias omnis sacrificii mei.

Quibus nimirum verbis arguere majorem ordinem doctorum videtur, qui idcirco in Redemptoris morte consensit, quod oblationum veterum lucra amittere formidavit. Unde & inito consilio cum Phariseis, dicebant: *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent.*

E ij

nostrum locum & gentem. Et iterum: *Videte, quia nihil proficimus, ecce mundus totus post eum vadit.* Ideo igitur filios honoravit, ut comederent: quia à prædicationis intentione conticuit, ne dum veritatem novæ oblationis assereret, habere ulterius ad voluptatis suæ luxuriam vetera non valeret. Quia ergo magnitudinem, qualitatemque reatus exposuit, videamus jam quanta æquitate examinis modum insinuet ultionis. Nam subdicens ait:

Propterea ait Dominus Deus Israel: Loquens locutus sum, ut domus tua, et domus patris tui ministraret in conspectu meo, à modo et usque in sempiternum. Nunc autem absit hoc à me.

Quali aperta congruaque sententia feriens, dicit: Tu filios tuos honorasti, ut omnis sacrificii primitias ederetis; sed ideo primitiarum jura offeruntur, quia indignè honorati sunt. Quid enim est dicere: [*Absit a me ut domus tua ministraret in conspectu meo.*] nisi ab illo vos dejicio culmine, cui primitiarum jura debebantur? Mira igitur æquitatis executione comprehensus est, qui unde primitiarum usum inhiante appetiit, inde à primitiarum perceptione jejunavit. Nam Redemptorem mori perulit, ne sacerdotalia lucra perderet, sed ille de triumpho mortis accepit, unde sacrificii veteris emolumenta destruxit. Dicit autem: [*Loquens locutus sum, ut domus tua, & patris tui ministraret in conspectu meo: nunc autem absit hoc à me.*] Quasi verbis apertioribus dicat: Vt in tanto culmine dignitatis stares, te frequenter admonui, sed modò talis non es, qualem esse desideravi. Quod quia in Judaici populi reprobatione dicitur, de ordine novorum prædicatorum subjunctum est:

Sed qui glorificaverit me, glorificabo eum.

Jam quippe glorificantis gloriam cernimus: quia prædicatores sanctæ Ecclesiæ magno splendore vitæ, omnipotentis Dei laudes concinunt, atque in universali orbis prælatione gratulantur. Ecce jam sacerdotum vestigiis gentilitas universa substernitur, & eos, quibus se gaudet obediendo subijcere, patronos gloriatur in caelestibus possidere. Glorificantem se ergo Dominus glorificat: quia à quibus devotas quotidie laudes accipit, ad universi orbis honorem sustollit. An non glorificati gloria est, in terra manere, & cælum claudere? Vitam communiter homines vivere, atque supernas cælorum sedes subditis auctoritate potestatis exhibere? Glorificabat quippe Dominum, qui dicebat: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Sed glorificantem se Dominus glorificavit, quia ei respondit, dicens: *Tibi dabo claves cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Sed de projectis Judæorum reprobis subditur:

Qui autem contempnunt me erunt ignobiles.

Ipsi quidem contempnunt, qui nequaquam hunc esse mundi Redemptorem credunt: de quibus profectò ipsa Veritas in Evangelio queritur, dicens: *Cives autem ejus oderant illum, & miserunt legationem post eum, dicentes: Nolumus hunc regnare super nos.* Sed eorum jam ignobilitatem cernimus: quia & genere, & conditione proscinduntur. Genere quidem ignobiles sunt, quia ab ipsa Veritate audierunt: *Pos ex parte diaboli estis.* Conditione etiam ignobiles sunt: quia amissa libertate, & regno, perpetua gentium servitute deprimentur. Sed pœnarum ordinem clariùs ostendit, dicens:

Ecce dies veniunt, et præcidam brachium

tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.

Jam quidem sine brachio est: quia qui templum & tabernaculum perdidit, manum ad oblationem sacrificii veteris non extendit. Et quia Heli, id est, majoribus synagogæ sacerdotibus loquebatur, non solum brachium ejus se præcidere minatur, ut profectò universalem ritus veteris destructionem insinuet: & hoc, quod novo tempore jam factum cernimus, antiquitus fuisse dispositum sentiamus. Et brachium itaque ejus, & domus ejus Dominus præcidit: quia & summos Judææ pontifices, & minores sacerdotes ab immolatione veteri penitus amovit. Unde & convenienter adjungitur: [*Ut non sit senex in domo tua.*] Senes quippe intelligendi sunt sacerdotes, quorum officium, quia gravitate magnæ honestatis impenditur, à religionis pondere nulla puerili levitate vacuatur. Brachium igitur ejus, & domus patris ejus ita præcisum est, ut in domo sua senex non sit: quia sic veteris sacerdotii ritus evanuit, ut omnino nemo remanserit, qui veteri more immolare jam possit. Nam postquam Redemptor humani generis pro peccatis nostris, novo sacrificii more se obtulit, esse sacerdos consuetudine antiqua cessavit. Sed qui amissi sacerdotii damna sustinet, habet tormentum majoris pœnæ de dolore invidiæ. Quare & subditur:

Et videbis æmulum tuum in templo, in universis prosperis Israel.

Intra templum quippe æmulum suum videt: quia ipse jam foras expulsus est. Nam quis æmulus sacerdotii veteris alius est, quàm ordo novorum prædicatorum? Qui profectò dum veterum & electorum patrum studia vivendo, atque docendo adæquare nititur, bona Heli nimirum in bono æmulatur. Hinc Paulus admonet, dicens: *Bonum æmulamini in bono omnes.* Quæ autem Israel prospera, nisi felicitatis hujus transeuntis temporis intelliguntur, in quibus Israel secundum carnem valde lætabatur? In universis ergo Israel prosperis æmulum suum videt, qui in sancta Ecclesia prædicatores veritatis felices aspicit, & rerum opulentia & celsitudine dignitatis. Hoc etiam, quod in templo videndus asseritur, perfectiori intelligentia declaratur. In omnibus quippe prosperis in templo est æmulus: quia ordo prædicatorum, omne quod sibi famulatur de felicitate temporis, in contemplatione disponit æternitatis. Sequitur:

Verumtamen non auferam penitus ex te virum ab altari meo.

Penitus namque ab altari suo virum auferret, si ad fidei nostræ unitatem nullum admitteret. Penitus ergo non abstulit: quia etiam reprobos synagogæ sacerdotes repulit, plures tamen ex eis ad sui cognitionem misericorditer adduxit. Quorum profectò in Apostolorum Actibus Lucas meminit, dicens: *Plurima turba sacerdotum obediebat fidei.* Digni namque tanto & novo ministerio inventi sunt, qui remanere cum perditis in vetustate noluerunt. Sed quia non solum electos prædicatores de gentibus, verumetiam illos, qui de Judæa crediderunt, ad tormentum invidiæ Judaicum sacerdotium habuit, sequitur:

Sed ut deficiant oculi tui, et tabeſcat anima tua.

Vel idcirco virum penitus ex eo ab altari suo non abstulit, ut Heli oculi deficerent, & anima ejus tabeſceret: quia videlicet electos de Judæa noluit ad ministerium novæ prædicationis assumere, ut remotis eis, culpa ad pœnam reprobos teneret. Defecerunt namque oculi Heli, cum suum sacerdotium,

Matt. 16

Ibidem.

Luc. 19

Joan. 8

Gal. 4. d

Gal. 4. d

Act. 6. d

S. Aug. lib. 17. de Civit. Dei. c. 4.

veritatem fidei per ora prædicatorum in auditu habuit, & non cognovit. Anima quoque ejus tabescit: quia videlicet per repulsionis suæ pœnam emarcuit, dum sancti Spiritus gratiam amisit Sequitur:

Et pars magna domus tue morietur, cum ad virilem ætatem pervenerit.

Gal. 4. a **A**tas virilis tempus est Dominicæ Incarnationis: Quod profectò Apostolus insinuat, dicens: *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, & adoptionem filiorum perciperemus.* Quid igitur præcepta Judææ fuerunt, nisi quædam eruditiones infantie? Hujus item pueritia tempus idem Apostolus insinuat, dicens: *Cum essemus parvuli, sub elementis mundi hujus eramus servientes.* In virili ergo ætate mortua est: quia in plenitudine temporis in mundi Redemptorem lævit, & semetipsam infidelitatis mucrone transfixit. Bene autem non tota domus, sed pars magna domus ejus moritura prædicatur: quia ex eis quidam in Redemptorem crediderunt. Et causam majoris doloris adjiciens, ait:

Hoc autem tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis, Ophni, et Phinees. In una die morientur ambo.

In duobus filiis Heli, geminum sacerdotij veteris ordinem supra ostendimus designari. Qui certè una die mortui sunt: quia simul in Redemptoris morte convenerunt. Bene autem sacerdotum mors in signum morituræ domus posita memoratur: quia cum pastores intereunt, necesse est, ut ad eundem interitum grex sequatur. Et quia ex falsa ratione decepti sunt, in die mori perhibentur. De cujus falsitate lucis beatus Job loquitur, dicens: *Sic in tenebris, sicut in luce ambulant.* Sed qui vetus expulit, novum sacerdotium præparavit. Unde & subditur:

Et suscitabo tibi sacerdotem fidelem.

Mortuis namque filiis Heli, fidelem sacerdotem sibi Dominus suscitavit: quia extinctis in perfidia prælati veteris populi, electos ad exhibendum redemptionis nostræ ministerium adscivit. Qui nimirum fidelis assumptus dicitur: quia vetus, cui successit, per infidelitatem fuit reprobatus. Et quia ea fides ejus sacerdotis laudibus adscribitur, quæ per dilectionem operatur, ipsa dilectionis opera per sequentia verba designantur. Nam sequitur:

Qui juxta cor meum, et animam meam faciat.

Hoc namque ineffabilis divina substantia signari per partes hominis voluit, quod in se juxta litteram intelligi non oportet. Dixit itaque: [*Qui juxta cor meum, & animam meam faciat.*] Non quod incorporea & incircumscripta Dei substantia cor, & animam habeat: sed sic loquitur homini, ut homo homini loqui solet; ut per hoc, quod ex verbo suo audiens homo cognoscit, apertè sciat, quid etiam velit Deus. Quod profectò dici simpliciter potuisset: *Qui faciat voluntatem meam.* Et præmia operis exponit, dicens:

Et ædificabo ei domum fidelem.

Joan. 14. a Quæ namque ista domus alia, nisi æterna patria intelligitur? Quam profectò domum Dominus commendans, ait: *In domo Patris mei mansiones multe sunt.* Sed hæc domus ædificari nunc dicitur: quia ex pie vitæ actionibus præparatur. Verumtamen ad eam promerendam indignum est opus hominis, si non hoc agat gratia misericordis Dei. Bene itaque, cum domus ædificium ponitur, Dominus ei eam ædificare pollicetur: quia nimirum vires humanæ à tanta operatione deficiunt, si non divinitus adjuventur.

A Hinc Paulus ait: *Deus est, qui operatur in me velle, & perficere.* Hinc iterum dicit: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Hanc domum se ædificare promittebat, cum diceret: *Vado parare vobis locum, & iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum, ut, ubi ego sum, & vos sitis.* Quia verò vocantem se gratiam ex arbitrij libertate devotè secuturus erat, adjungitur:

Et ambulabit coram Christo meo cunctis diebus

Unicuique enim electorum coram Christo ambulare, est se semper in conspectu Redemptoris aspiciere, & ea, quæ ei accepta cognoscit, operari. Vel certè coram Christo ambulat, qui in omni, quod agit, semper ad ipsum respicit, & vitæ suæ rectitudinem in eo dirigit, quem per assumptam humanitatem ad componendum electorum speciem venisse recognoscit. Sed in cæcitate suæ tenebris Judæa non semper deferenda est, quia per Prophetam dicitur: *Si fuerit numerus filiorum Israel, sicut arena maris, tamen reliquæ salvæ fiunt.* Hinc Paulus ait: *Cæcitas ex parte contrigit in Israel, donec plenitudo gentium introeat, & sic omnis Israel salvus fiat.* Hanc ergo Judææ visitationem subsequenter ostendit, quia dicit:

Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat, ut ore tur pro eo.

Tunc certè Judæa pro se orari Dominum postulat, quando collectis jam electis de gentibus, cæcitate suæ tenebras non ignorat, cum per sacerdotes omnipotentis Dei ei offerri per confessionem sanctæ Trinitatis appetit: quia in vetustate pristina superna promereri gaudia non presumit, sed & fidem Redemptoris, quam conversa recepit, prædicando etiam convertendis aliis impendit. Bene etiam subditur:

Vt offerret nummum argenteum.

Argento quippe eloquia divina signantur, quia per Prophetam dicitur: *Eloquia Domini igne examinantur, sicut argentum in igne probatum.* Quod profectò argentum tunc Judæa in Dei laudibus impendit, cum a per se pertè fidem nostram prædicat, qui in infidelitate posita antè contradixit. Et quia eundem Redemptorem, quem amando prædicat, etiam compatiendo imitatur, adjungitur:

Et tortam panis.

Panis namque nomine ille exprimitur, qui de semetipso ait: *Ego sum panis vivus, qui de celo descendi.* Torta itaque panis, Redemptoris caro est, affecta supplicii. Hunc namque totum panem Prophetæ intuens, ait: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Et quia per quemdam sapientem dicitur: *Si sederis ad mensam potentis, sapienter attende, quæ apponuntur tibi: quia similis oportet te preparare.* Tortam panis, & nummum argenteum Judæa tunc offert, cum Redemptorem nostrum aperta confessione prædicat, & pro ejus amore, quem prædicat, sustinere tormenta à perfidis non recusat. In qua nimirum imitatione passionis, & refectione dulcedinis, quia valde delectatur, sequitur:

Dicaturque Dimitte me, obsecro, ad unam partem sacerdotalem.

E Dimitte me ait: Quasi dicat: Noli me, quasi infamem, & morte Redemptoris cruentatam repellere. Unam quoque partem sacerdotalem sibi concedi obsecrat: quia veris sacerdotibus sociari desiderat, ut eorum valeat admisceri gaudiis, quorum oblationes appetit, seipsam offerens, imitari. Unde & refectionis suæ exponens desiderium, dicit:

Vt comedam buccellam panis.

Qua in re notandum est, quia tortam panis in devotione oblationis habitura prædicatur, & buccellam

lam in appetitu comestionis. Cur ergo ad comedendum non torta panis, sed buccella concupiscitur? Et cur non buccella, sed torta offerenda perhibetur? Sed quia in rotunditate buccella conficitur, rotunditas autem ipsa quodam modo nec principio, nec fine dignoscitur, recte per panis buccellam Redemptoris aeternitas designatur. Torta igitur panis a nobis offerri, & non buccella potest: quia qui passionem Dominicam imitari moriendo, sive carnem affligendo possumus, aeternitatem in nobis, quam praesentemus ejus conspectui, non habemus. Et buccella nobis in perfectione desiderij esse, non torta panis debet: quia qui humani generis Redemptorem compatiendo temporaliter sequimur, in superna patria non mortalem jam, nec patientem, sed aeternum atque regnantem possidere desideramus. Eam igitur, quam offerre tortam panis desiderat, dicit: *Ut comedam buccellam panis*: quia conversi de Judaea, Redemptorem nostrum in aeternitate refectiois possidere desiderant, cujus passionem imitati hic sunt ad strenuitatem militiae, non ad praemium retributionis.

CAPUT III.

MORALIS **H**æc de sacra historia typica explanatione percurramus, ut in eisdem sacrae historiae verbis moralis intelligentiae aliquid perquiramus. Itaque puer Samuel in conspectu Domini minister asseritur: quod tamen ministerium non absolute, sed ante faciem Heli Domino exhiberi memoratur. His igitur verbis non ostenditur perfectio ministerij, sed humilitatis. Facies namque Heli uniuscujusque institutoris ratio est arbitrij. Ille namque ante praecceptoris sui faciem Domino ministrat, qui in exhibitione ministerij sui, proprii arbitrij rationem non sequitur, qui eo operis itinere graditur, quod ei magistri sui cognitione praevidetur. Nam perfecti quique viri, & docibiles Dei, ministri quidem in conspectu Domini sunt, sed ante faciem hominis ministri ejus non sunt: quia ipsa eos in teus divinitas erudit, qualiter foris etiam vita & moribus, ac doctrina disponantur. Unde & praecursori Redemptoris paterni oraculi laude promittitur. *Tu quidem puer propheta Altissimi vocaberis: praebis enim ante faciem Domini parare vias ejus.* Ante faciem quidem Domini praere describitur, qui in ministerio suo non erat secutus arbitrium superioris hominis, sed inspirationem divinitatis. Ante faciem ergo Heli Samuel Domino ministrare dicitur, ut subiecti quique ejus exemplo doceantur, quatenus de ministerio suo sic placere conditori studeant, ut praeter praecceptorum suorum arbitrium, agere aliquid non praesumant. Nam qui ante institutoris sui faciem Domini minister asseritur, si ejus faciem praere per tumorem despicit, minister in conspectu Domini non existit: quia omnipotentem ignorare convincitur, cui per ejus arbitrium placere despicit, cujus se imperio, ut ei placeret, subjugavit. Unde & Heli, & filij Belial esse, & nescire Dominum dicuntur, & ad populum officium sacerdotum. Filij namque sunt, qui spiritualibus patribus ad eruditionem subiguntur. Qui profecto cum eorumdem patrum sequi consilia superbiendo despiciunt, Belial filij recte nominantur: quia ejus, qui per superbiam de caelo cecidit, apostate spiritus imitatores fiunt. Qui certe tanto deterius Dominum nesciunt, quanto ejus sibi cognitionem arrogantius adscribunt. Eo namque agitur, ut quod scire debent, periculosius nesciant, quod id, quod se scire existimant, nescientes discere non curant. Et quia invisibilem conditorem amare nequeunt, quem ignorant, in appetitu visibilibus, ipsa, quae sibi usurpant Dei ministeria, dissipant. Unde & ij, qui ignorare Dominum sacerdotes relati sunt, & sacerdotum quoque officium ad populum nescire perhibentur. Et, ut reprehensionis ejus causas aperiat, ad omnem im-

molantem ignorantis sacerdotis puer cum tridente fuscina venire memoratur, & crudam carnem violententer exigere. Quibus profecto verbis in aviditate suae rapacitatis tres gulae species norantur. Nam is, cujus puer, antequam coquerentur carnes, ad inferendam pro eis violentiam veniebat, legitimam refectiois horam sustinere non poterat; & cui carnes querebantur, simplicibus cibis uti nesciebat: & quia coctam renuens, crudam carnem exigebat, communi preparatione eandem carnem edere fastidiebat. Verum cum sacerdotum voluptati servierit perveritas famulorum, quid est, quod non ipsorum sacerdotum, sed puerorum peccatum grande nimis, etiam coram Domino, fuisse memoratur? Sed eisdem verbis sacerdotum culpa major ostenditur: nam qui minorum peccatum grande nimis coram Domino fuisse asserit, majorum iniquitatem in quem damnationis cumulum excrevisse cognovit? Quae tamen magnitudo reatus asseritur, non solum pro appetitu illicitae comestionis, sed etiam pro violentia rapacitatis. Sed ad electi pueri narrationem divinus sermo regreditur, ut in eo, non quod reprobandum, sed quod imitandum est, attentius consideremus. Itaque ephod lineo accinctus, & in conspectu Domini esse perhibetur. Quid ergo in ephod lineo, nisi continentiae candor ostenditur: quo nimirum ephod accingimur, cum ad nitorem pudicitiae ex omni parte retinemur, cum animae, & carnis pars nulla a districtiois lege absolvitur, per quam ad luxuriae caliginem dissuamus. Talis itaque minister in conspectu Domini est: quia de omnipotentis Dei sperata visione non fallitur, cui cum tanto accinctiois suae nitore famulatur. Cui profecto puero, ascendens mater cum viro ad immolandum solemnem hostiam, attulisse parvam tunicam dicitur. Mater quidem cum viro ascendit, quando mens praedicatoris per praesentiam interni sponsi sese ad contemplanda sublimia illa aeternitatis gaudia erigit. Tunc quippe immolat solemnem hostiam: quia, dum per illius amoris ineffabilem suavitatem Conditori conjungitur, supernis altaribus devotio festiva praesentatur. Et tunc quidem parvam tunicam deferat: quia, etsi per magnam internae visitationis gratiam, pastoris anima ad superna sustollitur, parvulus tamen non ad modum subtilitatis suae, sed pro eorum viribus imponere praeccepta conversationis debet. Unde & Moyses a monte in immenso vultus sui splendore regrediens, faciem velavit, ut in eum populus intendere visum potuisset. Parvam itaque tunicam ea, quae spiritalis mater est, filio deferat, ut parvulis adhuc initia quaedam, & plana praecipiat, & non fortitudinis suae onus imponat. Nam saepe inter magna opera corruunt, qui per minora vincere hostem possunt. Unde & David contra Allophylorum fortissimum in pugnam progrediens, loriceam, clypeum & militaria quaeque instrumenta deposuit, & qui se in eorum pondere contra hostem exercere non potuit, in uno cum funde lapide prostravit. Ad immolandum solemnem hostiam mater illa ascenderat, quae dicebat: *Scio hujusmodi hominem, qui raptus est in paradysum.* Sed de tanta magnitudine magnam vestem parvulis non adduxit, quia dicit: *Andavit arcana ibidem verba, quae non licet homini loqui.* Item: *Lac vobis potum dedi, non esciam.* Parvam itaque parvo filio tunicam mater deferat, & pro modo corporis, mensura indumenti tendatur: quatenus dum temperatae conversationis virtute dimicet, hunc hostis inaequali armorum sarcina non subternat. Et quia ex discreto cura pastoralis studio, praedicatori Deus conversorum lucra multiplicat, visitata a Domino Anna perhibetur, atque per gratiam divini muneris in filiis, & filiabus meruisse gratiam fecunditatis. Quae filios quidem parit, cum eos verbo lucratur, per quos praedicationis semina aliis tribuit. Filias vero parit, cum eas mentes ad omnipotentis Dei fer-

Joan. 6. e

Luc. 1. g

Exod. 34. d

1. Reg. 17. d

2. Cor. 12. a

1. Cor. 13. d